

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-3-166 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 07-89/1133-443
Karar Tarihi : 6.12.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN, Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER: Şahin YAVUZ, Ali Fuat KOÇ

C. ŞİKAYET EDEN : Elazığ Merkez İlçe Üzüm Üreticileri Birliği
Rızaiye Mah. Balakgazi Cad. Korkmaz İşhanı No:3/7 Elazığ

20

D. HAKKINDA İNCELEME YAPILANLAR:

Kayra Elazığ İçki San. ve Tic. A.Ş./Mey Alkollü İçkiler San. A.Ş.
Büyükdere Cad. NuroI Plaza No:71/2 Maslak İstanbul

Kavaklıdere Şarapları A.Ş.
Çankırı Yolu 6. Km Akyurt Ankara

Doluca Şarapçılık ve Paz. A.Ş.
Halkalı Cad. No:218 Sefaköy İstanbul

30

E. DOSYA KONUSU: Kayra Elazığ İçki San. ve Tic. A.Ş./Mey Alkollü İçkiler San. A.Ş., Kavaklıdere Şarapları A.Ş. ve Doluca Şarapçılık ve Paz. A.Ş.'nin son iki yıldır bir araya gelmek suretiyle şaraplık ve sofralık üzüm alımında ortak fiyat belirledikleri iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde özetle, aşağıda yer verilen hususlar iddia edilerek gerekli incelemelerin yapılması ve ilgili firmalar hakkında yasal yaptırımların uygulanması talep edilmektedir:

40

- Şikayet edilen firmalar Elazığ ilinden şaraplık ve sofralık üzüm alımı yapmaktadırlar.
- 2005 yılında şikayet edilen firmalar 95 Ykrş. (+ 5 Ykrş. prim ödemesi ile) Elazığ'daki üzüm üreticilerinden şaraplık üzüm almışlardır.
- 2006 yılında Kayra Grubu, Doluca Grubu, Kavin ve Mey İçki Grubu üzüm alım fiyatı konusunda görüşmek üzere Elazığ ilinde bulunan Akgün Otel'de bir araya gelmişler ve 2006 yılı üzüm alım fiyatını kg. başına 80 Ykrş. olarak belirlemişlerdir.
- Doluca, Kavaklıdere ve Kayra/Mey Grubu satın alma temsilcileri 2007 yılında yine Elazığ Akgün Otel'de toplanarak 2007 yılı üzüm alım fiyatını kg. başına 70 Ykrş. olarak belirlemişlerdir.
- 2007 yılında belirlenen söz konusu fiyata rağmen Kayra/Mey Grubu halen Elazığ ilinde üzüm alımı gerçekleştirmemiştir.

- 50 - Şikayet edilen firmalar tarafından fiyat belirlenirken Elazığ ilindeki Ziraat Odası, Sanayi ve Ticaret Odası ve Üzüm üreticileri Birliği ile görüşülmemiştir.
- Ayrıca 2007 yılında Doluca ve Kavaklıdere satış temsilcileri ile İl Valisi ve Birlik Yöneticileri arasında üzüm alım fiyatları konusunda Akgün Otel'de bir toplantı gerçekleştirmiş ve bu toplantıda firma temsilcileri; Birlik kurulmamış olsaydı alım fiyatının daha düşük belirleneceğini ifade etmişlerdir.
- Fiyatın belirlenme biçimi, fiyat açıklamasının geciktirilmesi ve üzüm alımlarının yapılmaması üzüm üreticilerini önemli ölçüde mağdur etmekte, önemli miktarda üzümün tarlada çürümesine neden olmakta ve üzüm üretiminin geleceğini de ciddi şekilde tehdit etmektedir.

60 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 30.10.2007 tarih, 7029 sayı ile intikal eden şikayet üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 26.11.2007 tarih ve 2007-3-166/İİ-07-ŞYA sayılı İlk İnceleme Raporu 30.11.2007 tarih, REK.0.07.00.00-110/254 sayılı Başkanlık Önergesi ile 07-89 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

70 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; şikayet edilen teşebbüslerin üzüm alım fiyatlarını birlikte belirlediklerine yönelik yeterli bilgi ve belge bulunmaması ve üzüm alım fiyatlarında meydana gelen düşüşlerin tarım piyasalarına özgü iktisadi koşullarla ve şarap sektörüne getirilen ilave vergiler neticesinde şaraplık üzüme olan talepteki düşüş ile açıklanabilmesi nedeniyle, başvuruya ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.1.1. Yapılan Tespitler

80 Dosya mevcudu bilgi ve belgeden, şikayet dilekçesinde yer verilen üzüm üreticilerinin yaşamış olduğu sıkıntıların Elazığ iliyle sınırlı olmadığı, benzer sıkıntıların ülke genelinde özellikle şaraplık üzüm üreten çoğu şehirde yaşandığı, Türkiye genelinde şaraplık üzüm alım fiyatlarının düştüğü ve çoğu yerde üretilen üzümlerin alıcı bulamadığı ve bağlarda kaldığı anlaşılmıştır.

90 Başvuru dilekçesi ekinde yer verilen gazete haberlerinde ise Elazığ ilindeki üzüm üreticilerinin başvuruda yer verilen sıkıntılarının özellikle Tekel'in alkollü içkiler bölümü ile birlikte Elazığ Şarap Fabrikası'nın özelleştirilmesi sonrasında yoğunlaştığı ve daha ziyade yetiştirilen üzümün çiftçinin elinde kalmasından kaynaklandığı görülmektedir. Elazığ ili özelinde üzüm üreticilerinin, özelleştirilen Elazığ Şarap Fabrikası'nı elinde bulunduran Mey İçki Grubu'ndan, özelleştirme öncesi Tekel'in alım politikalarını sürdürmesini beklediği görülmektedir.

Üzüm alımı konusunda yaşanan sıkıntılara ilişkin raportörlerce görüşülen Elazığ Valisi Muammer Muşmal, kendisine ulaşan şikayetler üzerine kurulmasında da önayak olduğu Birlik ile şarap üreticisi firmaları bir araya getirerek orta nokta bulunması için geçen Ramazan ayı ortalarında bir toplantı yapılmak istendiğini ancak netice alınmadığını ifade etmiştir. Muşmal çiftçiler bakımından ürünün ellerinde kalmasından kaynaklanan bir mağduriyetin söz konusu olduğunu ancak üretim

100 miktarında bir değişiklik olmamasına rağmen firmaların yeterince stokları bulunduğu ve üzümün istenilen kalitede olmadığını gerekçe göstererek alım yapmaktan kaçındıklarını belirtmiştir.

Ayrıca raportörlerce Birlik Başkanı Hüsamettin Kaya ile yapılan telefon görüşmesinde; 70 -80 Ykrş. civarı fiyatlardan şarap üreticilerinin bir miktar üzüm alımı yaptıklarını, ancak şu an için üzüm fiyatının 22.5 Ykrş. civarı olduğunu, özelleştirme öncesi bölgede şarap üreticileri ile üzüm üreticileri arasında yaygın şekilde sözleşmeli üretim yapılırken ve üreticiler daha fazla bağ yetiştirmeye teşvik edilirken, 2005 yılından itibaren sözleşmeli üretim yapılmadığını ve şarap üreticilerinin kendilerinin bağ oluşturmaya başladıklarını, şikayete konu alım fiyatı tespiti hususunda ise şikayet edilen firmaların toplandıklarını bildiklerini, ancak toplantı konusuna ilişkin ellerinde herhangi bir belge bulunmadığını ifade etmiştir.

Üzüm ve şarap üreticilerin sıkıntılarına yer verilen bazı haber ve yazılarda; şaraplık üzüm üreticilerinin yaşadığı sıkıntıların ve üzüm alımına olan talepteki azalmanın, şaraplara uygulanan bandrol zorunluluğu ile yüksek vergilerden kaynaklandığı ve şarap üreticilerinin yüksek maliyetler nedeniyle deposundaki mevcut şarapları dahi satamadığı, özellikle birçok küçük ölçekli şarap üreticisinin kapanma noktasına geldiği belirtilmektedir.

120 Şarap Üreticileri Derneği Başkanı Coşkun Güner de 8.10.2007 tarihli Referans Gazetesi'ne ("*Üzüm ve şarapta yaşanan sıkıntı*" Hakan Tartan) yaptığı açıklamalarda;

130 "*Üzüm ve şarap üreticilerinin çektiği çile, ÖTV'den kaynaklanıyor. Dünyanın hiçbir yerinde şaraptan bu kadar yüksek vergi alınmıyor.' Güner, ÖTV indirilmedikçe sorunlarının tükenmeyeceğini söylüyor ve şöyle devam ediyor. 'Maliye Bakanımız, ÖTV 'nin indirileceği sözünü verdi. Ama bugüne kadar bir şey yapılmadı. Yüksek ÖTV yüzünden elimizdeki şarapları satamıyoruz. Bazı arkadaşlarımızın depoları dolu olduğu için, bazıları ise depoları boş olmasına rağmen ÖTV'den ve bandrolden korktukları için üzüm almıyor.' Şarabın litresinden 3,28 YTL ÖTV alındığını, bunun üzerine yüzde 18 KDV eklendiğini belirtiyor ve fabrika çıkışı 2 YTL olan bir şişe şarabın ÖTV ve KDV ile birlikte 5,3 YTL olduğunu üzerine basa basa ifade ediyor. Bir de bunun üzerine toptancı ve perakendeci kârı da konulunca bir şişe sofralık şarabı en az 7-8 YTL oluyor. Bu fiyat da zaten alım gücü düşük olan tüketici tarafından pahalı bulunuyor."*

ifadelerine yer verilmiştir.

I.1.2. Değerlendirme

140 Tarım piyasaları doğası gereği üretim, fiyat ve gelir istikrarsızlıklarının yaşandığı piyasalardır. Ekonomi teorisinde, bu istikrarsızlıkların temelinde fiyatı oluşturan unsurlar olan arz ve talebin özelliklerinin yattığı gösterilmektedir. Tarım ürünlerine olan talebin gelir esnekliği düşüktür; diğer bir deyişle tüketicilerin gelirlerinden tarım ürünleri tüketimine ayırdıkları paydaki artış gelirlerindeki artışın gerisinde kalmaktadır. Aynı zamanda tarım ürünlerinin talebinin fiyata karşı olan duyarlılığı da düşüktür. Arz açısından ise tarım ürünleri arzının tabiat şartlarından büyük ölçüde etkilenmesi ve tarım ürünleri üretim sürecinin uzun sürmesi nedeniyle tarım ürünleri arzı fiyatlara gecikerek uyum gösterebilmektedir. Tarım ürünleri arz esnekliğinin ve tarım ürünleri talebinin gelir ve fiyat esnekliğinin düşük olması talepteki ve/veya

150 arzdaki bir değişmenin tarım ürünleri fiyatlarını şiddetli ölçüde etkilemesi sonucunu doğurmaktadır. Dönemsel fiyat dalgalanmalarına neden olabilen diğer bir faktör de; üreticilerin önceki dönemlerdeki ürünün fiyatlarına göre gelecekteki üretimlerini planlamalarıdır. Ayrıca ülkemizde tarımsal işletmelerin küçük ve çok parçalı olması, pazarlama ağlarının yetersizliği, üretici örgütlenmelerinin düşük olması, üreticilerin yeterli düzeyde eğitime ve teknik desteğe sahip olmaması ve üretim faaliyetlerinin pazar koşullarına uygun olarak gerçekleşmemesi gibi unsurlar bu pazarda yaşanan sıkıntılarının temelinde yer almaktadır.

160 Dosya konusu pazar özelinde de tarım piyasasının yapısındaki yukarıda bahsedilen sorunlar kendini göstermektedir. Özellikle Tekel'in alkollü içkiler bölümünün özelleştirilmesi öncesi üzüm üretimine olan talebin üretimi artırdığı ve bağcılığın gittikçe geliştiği görülmektedir. Ancak şarap üzerindeki maliyetlerin artması sonucu şaraplık üzüm talebindeki bir azalmanın üzüm fiyatlarını şiddetli bir şekilde etkilediği ve üzüm fiyatlarının önemli oranlarda düştüğü görülmektedir. Başvurudan da anlaşıldığı üzere Türkiye genelinde üzüm üreticilerinin karşı karşıya olduğu sorun temelde düşük fiyattan alımdan ziyade yeterli ürün alımının, yani üretilen ürüne yeterli talebin olmamasından kaynaklanmaktadır.

170 Başvuru dilekçesi ve eklerinde; şikayet edilen firmaların ortak üzüm alım fiyatını belirledikleri iddiasını destekleyici yeterli bilgi ve belge bulunmamaktadır. Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmeler çerçevesinde üzüm üreticilerinin karşılaştığı sıkıntılarının Tekel'in alkollü içecekler bölümünün özelleştirilmesi ile birlikte devletin bu piyasada müdahalesinin azalması sonucu üzüm arz ve talebinin doğal özelliklerinden ortaya çıkan istikrarsızlıklardan kaynaklandığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

180 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, dosya konusu şikayet ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun çerçevesinde önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.